

Вести

Опит за нов подход при проучването и добива на нефт и газ

През първата половина на декември 1989 г. Комитетът по геология проведе представяне пред чуждестранни фирми на геолого-геофизичната информация за някои райони на България с оглед създаване на смесени дружества за проучване и добив на нефт и газ. Както е прието в международната практика, за американските компании представянето бе извършено в Хюстън (САЩ), а за европейските компании — в Лондон. Интересът към това мероприятие беше голям — в Хюстън участваха представители на 54, а в Лондон на 27 компании. Изборът на фирмите ще стане чрез търг през лятото на 1990 г.

Териториите, които се представят за този вид дейност, са 3 региона: Североизточна България, Югоизточна България и акваторията на Черно море. Последните са разделени на 16 блока според конкретните тектонски структури, особеностите в геоложкия строеж и нефтогазоносната им перспективност. Най-общата информация за тези региони е предоставена за закупуване от заинтересованите около 15 компании. На компанията се дава възможност да се запознаят и да закупят всичките пълноценни налични данни, необходими за вземане на решения. Същите се предоставят в съответствие с конкретните пожелания за обема и вида.

В най-обща форма, смесените дружества ще работят според Указ № 56 и неговия правилник. Основната особеност в дадения случай е, че до откриване на промишлен залеж фирмите ще работят изцяло за свой риск, като цялата работна програма за геофизични и геоложки изследвания се съгласува и контролира от българската страна. След евентуално откритие се създава смесено дружество за проучване и добив, като печалбата на чуждестранните фирми ще се взема чрез част от добива. Детайлните юридически и други нормативни спогодби ще бъдат резултат от конкретни преговори и контракти.

Основните причини за предприемане на този нов вид дейност за нашата страна са техническата и технологическата значителна изостаналост, която е характерна за геологопроучвателните работи, и сериозните финансови затруднения за инвестирането им. Смята се, че със започване на този извънредно разпространен, особено в последните години, начин за проучване и добив на нефт и газ при активно участие и на различни специалисти от бъл-

гарска страна не само ще се ускориат геологопроучвателните работи, но и рязко ще се повиши тяхното качество и оттук общата икономическа ефективност. Предстоят важни преговори с цел осигуряване на по-добри условия на нашата страна, естествено при предоставяне възможност и за съответни печалби на отделните компании.

Моят личен коментар на гореизложените данни е, че е поставено добро начало на нов подход при търсенето и добива на нефт и газ у нас.

Досегашният наш опит еднозначно показва, че независимо от факта, че откритите находища (около 12 на брой) са със сравнително малки запаси и същите задоволяват малка част от нуждите на страната, тяхната обща икономическа ефективност е положителна. Търсецо-проучвателните и специално сондажните работи са скъпи, но експлоатацията притежава някои характерни особености, които значително облекчават и поевтиняват цялостния процес на крайния продукт. В сравнение например с рудодобива разликата в това отношение е съществена. Дотации за нефто- и газодобива не само че не са известни, но най-често именно последните носят немалки печалби.

Нашите практически резултати досега и научните изследвания при анализа на геолого-геофизичната информация за перспективните райони в Северна България и акваторията на Черно море показват, че съществуват благоприятни предпоставки за продължаване на търсещите работи. Най-новите данни за откриване на Ъгленското газово находище (Луковитско понижение), вероятно газово находище при с. Бутан (Ломска депресия) и още някои други съществени прояви потвърждават този извод.

Но трябва да се подчертае, че най-често очакваните по-съществени промишлени залежи заягат на големи дълбочини и са свързани с усложнени геоложки обстановки. За тяхното преодоляване са необходими както нова модерна техника и съответните технологии, така и по-големи парични средства.

При наличието на тежка икономическа криза в нашата страна прилагането на посочения нов начин за привличане на чужди капитали ще спомогне без съществено намаляване на геологопроучвателните работи да се насочат финансови средства за други неотложни нужди. Както вече бе изтъкнато, при условията на смесените дружест-

ва националните природни богатства в основната си част ще принадлежат на страната ни. Понастоящем в света средно само около 25% от добива принадлежи на чуждестранните компании, но този процент е предмет на специално уточняване и конкретни преговори. Тази част може при възможност да се закупи по световните цени на нефта и това ще бъде по-евтино от купуването и транспортирането на нефта от някои арабски държави, като Алжир, Либия или Иран. Вероятно неслучайно именно тази форма на коопериране се използва широко не само от развиващите се страни, но и от много високоразвити страни, като Англия, Норвегия, Дания и др. Известно е, че в Италия съществува голям държавен концерна „ЕНИ“, в който влиза и компанията „Аджип“, която провежда геологопроучвателни работи за нефт и газ в много други страни. Независимо от това в Сицилия и Северните Апенини в отделни площи работят английски и американски фирми. Между всички съществува конкуренция и тя се поощрява от правителството, защото спомага за издигане общото ниво на провежданите работи.

Не може да не се отбележи, че при използването на най-съвременна техника и технологии, а чуждестранните фирми са заинтересовани от това, тъй като рискът е за тяхна сметка, значително ще се съкрати и времето за геологопроучвателните работи в отделните райони, които се предлагат за създаване на смесени дружества. Това от своя страна ще увеличи общата ефективност на крайните резултати за страната.

На какво се дължи интересът на чуждестранните фирми към посочените райони в България? Вероятно има няколко причини.

1. Преди всичко наличието на перспективи за откриване на нови промишлени залежи при общата вероятностна (стохастична) характеристика на търсения процес. При сегашното състояние на техническите средства залежите се откриват с косвени, а не с преки методи, което естествено носи риск. Колкото по-модерни са техническите средства (а те постоянно се усъвършенствуват), този риск намалява, но не изчезва. Запознаването на експертите от фирмите с някои данни за геоложкия строеж и критериите за нефтогазоносност показва, че общата положителна оценка, особено за някои от районите, не буди съмнение. Интересно е, че тези от тях, които по-задълбочено разгледаха конкретните данни, проявяват и по-засилена активност за коопериране чрез ръководството на съответните фирми. Предлагат се форми за коопе-

рация и за районите на запад от определените блокове.

2. Понастоящем в света са налице сравнително ниски цени на нефта и газа при голям прогрес на техниката в т. нар. нефтен бизнес. Заслужава да се отбележи провеждането от някои американски фирми през последните 2—3 години на т. нар. хоризонтално сондиране по продуктивния пласт (след първоначално вертикални ствол), което увеличава не само неколнократно добивите, но повишава и коефициента на извличане на запасите от нефт средно около 2 пъти. Последното по същество значи, че вместо едно се откриват две находища. Този факт засилва интереса към старите нефтени райони и към по-малките залежи, а интересът към големите перспективни райони в някои дълбоки части на океана и околополосните площи със сложни условия за работа е намалял (разбира се, при сегашните цени на нефта).

3. Географското положение, климатичните условия и нелошата инфраструктура като цяло в нашата страна се оценяват очевидно като благоприятен фактор за влагане на капиталите.

4. Някои фирми работят вече в съседните държави — Турция, Югославия (Адриатически шelf), и естествено е, че за тях е икономически изгодно да разширят своята дейност.

5. Политическите и икономическите промени, които протичат у нас, наред с тези в цяла Източна Европа и СССР са благоприятна предпоставка за търсене на нови позиции и обекти за дейност, още повече, че съществената техническа изостаналост съдейства за това да сме заинтересовани и ние. Разбира се, наличието на стабилност в политиката и икономиката ще спомогне да се ускори тези тенденции и, напротив, наличието на възможен хаос ще ги забави.

В заключение ще отбележа, че юридическите, нормативните и търговски аспекти на този вид дейност, които не са от моята компетентност, са извънредно важни на този етап и от тяхното по-бързо изясняване до голяма степен ще зависи крайният благоприятен резултат. Няма съмнение, че при добра воля и отговорност би могло да се намери добър баланс между интересите на страната и на чуждестранните фирми, както това е постигнато в много други държави.

Петър Бокос
Научноизследователски институт
по полезни изкопаеми към Комитета
по геология